

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krona, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Skrajšanje delovnega časa.

Pazni opazovalec našega strokovnega gibanja je gotovo že opazil, da delavci ob stavkah in plačilnih gibanjih predvsem zahtevajo večjih plač in šele v drugi vrsti skrajšanje delovnega časa. Kadar se podjetnik hudo upira, tedaj se zgodi, da delavci rajše odneha'jo od zahteve po krajšem delovnem času, z vsoto trdovratnostjo pa zahtevajo boljši zaslužek.

Ta pojav se da lahko razložiti. Delavec vidi in občuti predvsem tisto, kar ga najbolj stiska. On vidi, da ob največji skromnosti in varčnosti ne more izhajati z zaslužkom. Karkoli rabi za življenje, se mu vsled nepretrgane izkoriščevalne politike podražuje. Zato delavec predvsem želi večjega zaslužka, da pride v okom neznosni druginji. Zategadelj pogosto opažamo žalostno dejstvo, da delavci streme samo za višjim zaslužkom, za druge prav tako važne zahteve se pa malo brigajo, da, skrajšanje delovnega časa jim je celo malo po godu.

Tako početje pa je popolnoma napačno. Delavstvo mora predvsem gledati, da doseže skrajšanje delovnega časa. Ta zahteva jim mora biti vsaj tako važna kakor povišanje plač. Da se to mnogokrat ne zgodi, je vzrok ta, ker mnogo delavcev še ni dovolj strokovno izobraženih in torej se ne zavedajo velike važnosti te zahteve. Zato tudi ne izpoznajo, da niso najvažnejši tisti uspehi, ki jim takoj pomagajo, ampak tisti, ki jim pomagajo trajno in temeljito, čeprav šele čez nekaj časa. Tusem spada vrednost krajšega delovnega časa, kar hočemo pojasniti v naslednjih vrsticah.

I.

Neumorno delujoči človeški duh hiti od iznajdbe do iznajdbe. Vsaka nova tehnična (strojna) iznajdba pripravi često na tisoče delavcev ob kruh. Vsled tega je v današnji moderni državi brezposelnost in z njo združena beda in pomanjkanje vsakdanji pojav.

Kaj je posledica brezposelnosti? Kdor nima dela, nima denarja, ne more kupovati. In ker je brezposelnih na stotisoče po vsem svetu, zato tudi blago v kupčiji ne gre tako naprej kakor

navadno. Posledica, da blago izgubi svojo prvotno vrednost! Ako pa blago ne gre v kupčijo, tedaj ga bo dal podjetnik izdelovati v manjši množini. Posledica, da ne rabi toliko delavcev, zato jih odpusti večje ali manjše število iz dela in to število poveča že itak veliko armado brezposelnih. Treba je torej vsaj omejiti to nezdravo in jako škodljivo stanje, ki se v nenadnih gospodarskih krizah bliskoma pojavi in ki se bo dalo odpraviti šele s popolno odstranitvijo sedanjega kapitalističnega družabnega reda. Omejiti pa se da to nezdravo stanje le na ta način, ako se preskrbi brezposelnim delo; to pa se da doseči tako, ako si delavstvo pribori krajši delovni čas in da s tem brezposelnim priliko, da dobe delo. Ako pa ogromna armada brezposelnih zopet dela, se proda mnogo več blaga in delavci bodo imeli mnogo več dela.

Stvar pa si je treba ogledati še z druge strani! Ako se bo brezposelnost omejila, tedaj podjetniki ob stavkah in plačilnih gibanjih ne bodo mogli tako računati na stavkokaze. Na ta način bomo hitreje in uspešneje izvojevali svoje gospodarske boje. Zakaj najhujši sovražnik delavstva je sovražnik v lastnih vrstah, to je stavkokaz.

Zakaj se da dandanes tako mnogo delavcev uporabljati za stavkokaze? Ker so nevedni in deloma tudi zlobni. Oboje se da odpraviti, prvo z razširjanjem izobrazbe, drugo pa s smotrenim ljudskim vzgojevalnim delom. Toda veliko število delavcev postanejo stavkokazi zato, ker jih je prisilila huda beda. Mesece in mesece brez dela, po telesu razsaja najhujša lakota: tako omahujejo žrtve današnjega družabnega reda. Nikjer ne morejo dobiti dela in zdaj se jim ponudi delo v kraju, kjer je stavka. Čut časti jim je vsled dolgega stradanja ugasnil, v njih sestradanem telesu poje samo ena želja: Kruha! Tako gre sestradani delavec in se udinja za stavkokaza! Res je, da je njegovo delo obsojanja vredno, zakaj pravi proletarec bi rajše lakote umrl, kakor pa da bi izdal svoje tovariše. Toda značaji so različni, in ako napade tak slaboten značaj lakota in huda beda, tedaj se prav lahko izpozabi tak delavec in stori izdajstvo nad svojimi tovariši!

Iz tega sledi, da bi se skrajšalo število stavkokazov, ako bi se dosegel krajši delovni čas. To podjetniki dobro vedo. Odtod tudi tisto besno nasprotstvo podjetnikov proti krajšemu delovnemu času! To nasprotstvo opažamo vselej, kadarkoli se obravnava v državnem zboru o postavnih uvedbi krajšega delovnega časa.

To pa mora vse misleče in razredno zavedno delavstvo vzdriniti, da si pribori krajši delovni čas! In sicer z lastno močjo, to se pravi, s pomočjo svoje strokovne organizacije. Krajši delovni čas zmanjša armado brezposelnih, poveča nakupovanje blaga, preskrbi na ta način delavcem dela in s tem tudi možnost boljših plač. Zmanjšana brezposelnost je najboljši pogoj za naglo in gotovo dosego boljših plač. Z omejitvijo brezposelnosti se tudi prepreči preveliko izdelovanje, ki provzroča težke gospodarske krize.

Delo podjetniških organizacij.

Znana stvar je, kako vneto delajo podjetniki, da bi zabranili sleherno praktično delo delavskih organizacij. V ta namen jim je dobro vsako sredstvo, da si le obetajo uspeh od njega. Vendar pa jim menda ta stvar ne gre tako gladko od rok kakor bi radi; kajti drugače bi ne opominjali zaostalih članov, naj se požurijo s plačevanjem prispevkov. Tako so razposlali pisanje, kjer „Zveza delodajalcev v Avstriji opominja svoje člane njih dolžnosti. Ob tej priliki jim s temile besedami obrazloži potrebo podjetniških organizacij:

... „Ob tej priliki Vam sporočamo, da bomo nadaljevali agitacijo za dosego stavkovne postave tudi v tem letu in sicer tako dolgo, dokler ne dosežemo uspeha. Pečali pa se bomo tudi s postavo o socialnem zavarovanju, s preosnovo obrtnih nadzornikov, z bojem proti naskokom davčnih uradov, kakor tudi s socialističnimi delavci in z zavarovanjem proti nezgodam. Zato je tesno združenje vseh delodajalcev neobhodno potrebno ...

Zveza delodajalcev v Avstriji.

Ravnatelj: W. Richter“

Kakor vidimo, so gospodje sestavili obširen bojni načrt. To jim tudi radi verjamemo, kako

LISTEK.

O trebušnem tifusu.

Piše dr. Tomo Zarnik.
(Dalje.)

Omenjeni znaki boleznii pa niso v vsakem slučaju tifusa določno izraženi. Pri nekaterih bolnikih prevladujejo včasii znamenja od strani živčevja, pri drugih zopet od strani črev in pljuč. Najdejo se tudi ljudje, pri katerih okužba z bacili tifusa, ne povzroči družega kot nekoliko glavobola, splošne utrujenosti, pomanjkauja teka, par dni driske ali zapeke in vse je pri kraju. Vendar pa izločujejo po svojih iztrebkii (urinu, blatu) vedno bacile tifusa, kateri lahko pri drugi osebi, če se okuži, provzročijo težke znake tifusa. Tudi izločujejo nekatere osebe še mesece in leta po prestanem tifusu dotične bacile. Take vrste ljudi imenujemo bacilonosce. Bacilonosci se pa ne najdejo samo pri tifusu, ampak tudi pri drugih nalezljivih boleznii, posebno pri davici in kolerii.

Razume se, da so bacilonosci dosti bolj nevarni za okužbo drugih ljudi, ker hodijo navi-

dežno zdravi okrog in ne razkužujejo svojih nevarnih izločil. Po navadi bolehajo bacilonosci tifusa za boleznii žolčevodov, katera bolezen se pojavlja s tem, da jih včasii napadajo krči v trebuhu (kolike), večkrat postanejo zlatenčni in včasii jih mučijo žolčni kamenčki. Včasii pa ne kažejo taki bacilonosci nobenih posebnih znakov in so navidezno polnoma zdravi.

Bacilonosci in za tifusom bolni lahko okužijo druge ljudi. Okužba z bacili tifusa se izvrši po navadi po rokah, na katere kaj lahko, posebno na straniščiih, pridejo bacili tifusa, dalje po umazanem perilu postelje in bolnika. Ako okužena roka prime stvari, hrano i. t. d., se lahko dotične reči okužijo. S tem, da pridejo okužene reči v usta in v želodec, se razvije potem tifus.

V urinu in blatu izločuje za tifusom bolni in bacilonosce škodljive bacile. Blato in urin prideta na stranišče in od tod v bližnjo vodo ali na polje in vrtove. Voda se tudi okuži lahko, če se pere umazano perilo bolnikov v nji. Radi tega se pogosto naleze tifus po okuženi vodi. Tifus se je tudi že našel po mleku, katero je bilo v posodah, katere so se umile v okuženi vodi, ali kateremu je bila prilita okužena voda.

Bacile tifusa prenašajo tudi muhe iz okuženih stanovanj.

Kakor hitro kdo zbolii za tifusom, je treba, da se izolira bolnik in njegov strežnik. Obadva naj bodeta zase v posebni sobi in prepovejo naj se vsakovrstni obiskii. Če le mogoče, naj rabi oba samo svoje stranišče. Če pa hódijo še drugi ljudje, mora se ono sproti razkuževati. Vsa izločila, osobito blato in urin, dalje vsi predmeti, ki jih bolnik uporablja, osobito nočna posoda, kozarci, krožnikii, žlice i. t. d., osobito posteljno perilo in obleka, se mora po navodilih zdravnika sproti razkužiti. Koncem boleznii se razkuži tudi vsa soba bolnikova in vse kar je v nji. Otroci, ki so v istem stanovanju, ne smejo hoditi v šolo, dokler zdravnik ne dovoli.

Trupla za tifusom umrlih (povprečno jih umrje 10—15% obolelih) se smejo samo takrat puščati do pogreba v smrtii hiši, kadar stanovanjske razmere omogočujejo, da je mrlič do svojega pogreba shranjen v odločenem prostoru, ki ta čas služi samo v njegovo shrambo in je popolnoma osamljen od rodbinskega prometa.

(Dalje.)

življenje neobhodno potreben predmet. Navadno so to največji kapitalisti, ki napovedujejo svoje razbojniške napade na žepe siromašnih slojev s patricijsko mirstvo, kakor da bi šlo za najnedolžnejšo in najbolj samo ob sebi umevno stvar pod božjim solncem. To pot so na vrsti tovarnarji čevljarke industrije, ki nameravajo in pripravljajo nov atentat na ljudske žepe. Zveza avstrijskih čevljarov na Dunaju in zveza čevljarov na Češkem, Moravskem in Šlezkem so razposlali okrožnice, v katerih napovedujejo, da jih neprestano naraščanje cen vsega potrebnega materijala za izdelovanje čevljev kakor tudi plače delavcev in režijske silije na to, da od 15. (?) januarja 1911. pojedinim vrstam čevljev povišajo tudi njihove cene.

r Matl 27 otrok. V Riva Ligure ob Rivieri di Ponente v Italiji živita zakonca, ki sta tekom 15 letnega zakona rodila 27 otrok. Ko sta se poročila, imel je mož 24, žene pa 21 let. Zadnji otrok se je rodil, ko je bila mati stara 47 let. Svoje otroke je žena večinoma sama dojila. Razen normalnih porodov porodila je enkrat dvojčka, enkrat trojčke in enkrat četvorčke. Poslednji so umrli takoj po porodu. Koliko otrok danes še živi, o tem se ne poroča. Poročilo je namreč posneto po italijanskem listu „Corriere della Sera“. Ta rodovitna zakonska dvojica se nahaja o dobrem gospodarskem položaju, je viditi zdrava in tudi s svojim „uspehom“ jako zadovoljna...

r Nad 800 milijonov kron zahteva letos vlada za vojaške namene. 312.400.000 K znaša samo izredni kredit za mornarico. Seveda bodo tudi ta atentat na žepe delavnega ljudstva ki-movci v delegacijah brez daljšega privolili. Samo vprašanje je seve, da ne bo ljudstvu prej ali slej počila struna potrpežljivosti nad takim brezvestnim gospodarstvom. — Kredit za militaristične namene in mornarico je že dovoljen.

r Enakopravnost žene. Po vsej Avstriji se pripravlja za 19. dan marca velikanska manifestacija za enakopravnost žene, ki je še tako zatirana. Posebno na Dunaju bo manifestacija velika. Ta dan se prireda shodi tudi povsod drugod, kjer le obstoja ženska organizacija, ali pa sodelujejo žene v delavskih društvih. Jako važno je to gibanje, jako važna ta akcija za probujeno ženo, da začne premišljevati o svojem bednem in zatiranem stanju. Grozovito človeka zaboli srce, če opazuje, kako brezbrizne so žene za vse javno življenje, za politiko in za javno gospodarstvo in kako gnusno jih posebno po naših slovenskih pokrajinah izkoriščajo klerikalni politikanti. Skoro nobenega razuma za ta vprašanja ne opažamo med ženami, med delavkami, pač pa navne nazore o vsej socialni bedi in nje posledicah. Če narašča draginja, če se zgodi nesreča, če ni dela, če je bolezen, če je lakota: vsega je krivo delavstvo, ker ni slepo vdano kapitalistom in njihovim pandurjem. Tako jih tolažijo gospodje v imenu vere. Ker ni vere, pravijo, zato je tako! Seve, je to sleparija! In dokler se žena docela ne zave, da je tudi ona dolžna sodelovati v socialnem boju, toliko časa bo boj težji, bodo uspehi manjši. Žena mora biti sobojevnica za delavske pravice, ne pa celo v napotje možu pri boju, kakor je to danes mnogokrat, ker mu brani biti član organizacije in sodelovati pri njej in da ženo zbudi k temu boju, k zavesti, ta namen ima nameravana velikanska manifestacija. Tudi žena mora imeti vse pravice in vso svobodo!

r Na Finskem traja stavka vseh tiskarskih strok že osmi teden. Boj je silovit. Stavkujoči se posebno upirajo proti uvedbi plačevanja mezde po urah. Glavna ovira, da ne pride do kakšne pogodbe je „Splošna finska zveza delodajalcev“, ki je nasprotnica tarifnih pogodb. Razdrila je že pogodbo slikarsko, delavcev s papirjem, kovinarsko in ono pristaniških delavcev, sedaj se je lotila še te tiskarskih strok. Stavkokazov vobče ni mnogo. Večina stavkokazov se pa rekrutira iz napolintelligentnih krogov: trgovski pomočniki in pomočnice, žene in hčere faktorjev, telegrafisti, učitelji, dijaki; tudi neki posestnik z obema sinovoma, lekarnar, dva pastorska sinova in en pastor ter druge osebe. Kljub vsem tem parasitom je najboljša nada, da bo zmaga na strani delavstva, posebno ker je ta boj jako važen zaradi preteče nevarnosti, da delodajalci uničijo tudi tu mezdnico tarifo. Finska je v Rusiji!

r V ruski duml je bil predložen zakonski načrt, ki ni imel le namen omejiti svobodo dnevnega časopisja popolnoma, nego tudi izvesti nad vso drugo književnostjo strogo cenzuro. Vse kar je namenjeno za ljudstvo pride pred duhovne ocenjevalce. Ustanove se tudi posebna administrativna sodišča, ki bodo imela pravico brez sodne obravnave zapirati knjigarne in tiskarne. Taka sapa veje v ruski ustavi.

Zapisnik

zborovanja rudarske zadruga II. skupine dne 11. svečna 1911 ob 10. uri dopoldan v gostilni pri Zelenem travniku v Celju. (Z. 101/11.)

Navzoči:

c. k. rudniški komisar gospod Kalab in 62 odposlancev II. skup.; načelnik konstatira, da je zborovanje sklepčno in imenuje gospoda Ignac Sitterja za tolmača in odposlanca Martina Repovša za zapisnikarjem.

Dnevni red:

1. Odobrenje letnega računa za leto 1910
2. „ „ proračuna za „ 1911
3. Slepanje članskih doneskov za „ 1911
4. Slučajnost.

ad 1. Prečita načelnik letni račun za l. 1910 in član predstojništva Martin Repovš poroča, da se je račun pregledal, potrdila z blagajn. knjigo primerila, blagajna škontrirala, ter vse v najlepšem redu našlo in predlaga, da se izreče gospodu predsedniku in tajniku zaupanje, kar se vzame na znanje.

ad 2. Predlaga načelnik proračun za leto 1911 po sklepu odborove seje dne 7. svečna 1911, ki se sprejme enoglasno.

ad 3. Sklepanje članskih doneskov se sprejme po sklepu odborove seje z dne 7. svečna 1911 za leto in moža 72 vinarjev.

ad 4. Odposlanec Jazbec Ivan iz Hrastnika predlaga, naj se izplača izven vožnje na dan 10 K diete in se povrnitev stroškov za zamujeno delo opusti. Načelnik opozarja, da se ima natančno določiti, ali se izplačujejo diete splošno za vse enako za odaljene in za one na kraju zborovanja. Odposlanec Majdič Florijan iz Trbovelj predlaga, da se diete za vse enako izplačajo, gospod komisar pojasni stališče rudniške oblasti in opozarja, da tudi rudniška oblast nima nič proti predlogu, ako se § 126 v tem smislu spremeni in v to potrebno pokritje stavi v proračun, predlog se sprejme enoglasno.

Majdič Flor. iz Trbovelj predlaga, da se predloženi službeni red pod nobenim pogojem ne sprejme, in da II. skup. sprejme le dotični službeni red, ki ga je pred nekaj leti predložila; enoglasno sprejeto.

Potem se še razni odposlanci pritožujejo zaradi tehničnih napak v raznih rudnikih, da mnogokrat še obratni vodje sami ne izpoznajo, kaj in kako se bode delalo, in v svoji razburljivosti še delavce od dela odpuščajo posebno v Trbovljah, in da se les spravlja med časom, ko se delavci izmenjavajo, ko mnogokrat nesreča preti. Grobler Pet. predlaga, da bi se zanaprej pri zborovanjih naročilo v to potrebnega tolmača, ki ga plača rudarska zadruga II. skup.; se vzame na znanje. Ker se nihče več k besedi ne oglasi, zaključijo načelnih zborovanje.

Martin Repovš s. r., zapisnikar.
Franc Peterlin II. s. r., načelnik II. sk.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom

za nakupovanje vseh življenskih potrebščin kakor tudi manufakturnega blaga po najnižjih cenah. ∴

Občno konsumno društvo v Idriji

priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najboljše in najcenejše postreženi!

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

Kosumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo specerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Čitajte „Rudarja“!

Priporočamo našim **KOLINSKO CIKORIJO!**
-- gospodinjam --
== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

Izdajatelja in zalagatelja Ignacij Sitar in Martin Repovš. — Odgovorni urednik M. Čobal v Zagorju. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.